

DOMOVINA

Uredništvo »Domovine« v Ljubljani — Knafljeva ulica 5
Uredništvo »Domovine« — Knafljeva ulica št. 5/II,
telefon 3122 do 3128

Izhaja vsak četrtek

Naročnina za tuzemstvo: četrletno 9 din, polletno 18 din, celoletno 36 din; za inozemstvo razen Amerike: četrletno 12 din, polletno 24 din, celoletno 48 din. Amerika letno 1 dolar. Račun poštne hranilnice, podružnice v Ljubljani št. 10.716.

Za naše kmetijstvo se mnogo premalo stori

V podrobni razpravi o proračunu ministrstva za kmetijstvo, ki je bila 3. t. m. v narodni skupščini, je govoril tudi narodni poslanec g. Avgust Lukačič. Iz njegovega govora posnemamo:

V naši lepi Jugoslaviji se neprestano ponášamo s številnimi žrtvami za našo svobodo, toda hladnokrvno dopuščamo, da na tisoče invalidov, borcev za svobodo umira v bedi. Prav tako se ravna z našim kmetom. Vedno se trkamo na prsi, da smo kmetijska država, da je kmet stebler države. Če pa pogledamo, kako se skrbi za ta stebler države, ne razumemo tistega trkanja.

Proračun kmetijskega ministrstva je mnogo premajhen. Prižadevanja v zaščito in pospeševanje kmetijstva so nezadostna.

Vsi vemo, kako važna je

kmečka zaščita.

A prav tako moramo tudi vsi priznati, da zdaj veljavne uredbe ne morejo privedi do smotra. Dvanajstletni rok za odplačilo dolga je vse prekratek. Četudi pridejo boljši časi, je plačilo nemogoče v tako kratki dobi. V mnogih primerih je polovični odpis vse premajhne zaradi silnega padca dohodkov in vrednosti posestva.

Ker kmetje niso mogli plačati dospelih obrokov, se je začela prodaja njihovih posestev. Poglejmo zdaj,

kdo kupuje posestva malih kmetov

Navadno jih kupujejo nekmeti s svojimi prihranki. Kmet nima denarja in ne more kupovati. Če se kmalu ne izpremeni zdajšnja uredba o likvidaciji dolgov, moramo za ptujski in ljutomerski srez z gotovostjo računati, da pojde okoli 30 odstotkov prezadolženih kmetov na boben. Vsi ti mali kmetje s številnimi družinskimi člani postanejo čez noč brezdomci in brez upanja, da bi dobili primerno zaposlitev. To dejstvo bodi vladi resen opomin, da čim hitreje raztegne na vso državo znani člen 417. starega srbskega zakona o zaščiti kmeta, po katerem se kmetu nikoli ne sme vse prodati.

Z uredbo z dne 23. decembra lani je mnogo prezadolženih kmetov v dravski banovini izgubilo zaščito,

ker se s to uredbo štejejo gozdovi za orno zemljo. Kdor pozna razmere v naših gorskih in gozdnih krajih, vidi, da se je s tem zgodila velika krivica gozdnim lastnikom.

S proračunom, ki je zdaj v veljavi, je država prevzela obvezo za

pospeševanje konjereje v dravski banovini.

Banovinska žrebčarna je bila prej v bližini Ljubljane, na Selu, in vse nepremičnine, ki jih je uporabljala ta žrebčarna, so bile njena last. Priznam, da ti prostori niso bili najprimernejši. Ali s prodajo teh nepremičnin bi se moglo nabaviti primerno posestvo, ki bi ustrezalo vsem potrebam žrebčarne. To se ni storilo, temveč se je žrebčarna preselila na pasivno banovinsko posestvo v Ponovičah. Z denarjem, ki je namenjen izključno pospeševanju konjereje, se mora zdaj vzdrževati pasivno banovinsko posestvo. Ponoči so žrebčarna samo po imenu. Zato se

naj ta žrebčarna čimprej opusti in se osnuje za dravsko banovino popolna žrebčarna.

Govornik je nato zahteval primerne podpore za krajevne razstave plemenskih konj v dravski banovini in preosnovo dosedanjega načina kupovanja plemenskih žrebcev. Za konjerejo v državi bi bilo treba, da se izdela potreben načrt po štirih vidikih: domača uporaba, izvoz, državna obramba in sport.

V dravski, savski in dunavski banovini se je pred nekaj leti po zasebni pobudi začelo

načrtno delo v živinoreji.

Ta selekcijska društva so dosegla lepe uspehe in bi jih bilo treba izdatno podpreti. Toda za take potrebe v proračunu ni sredstev, pač pa za potovanja strokovnjakov v tuji. Od tam so nam prinesli osrednji selekcijski zavod za živinorejo. Organizacijo tega zavoda so posneli po podobnem zavodu v Holandiji. To je tako draga in zapletena ustanova, da je izključeno, da bi pri nas mogli zadostiti vsem predpisom.

Znano je dejstvo, da

pridelamo mnogo vina

in bi zato morali tisti, ki so v upravi države, resno voditi račun o tistih vinogradnikih, ki so ves svoj trud vložili v vinograde in živijo izključno od njih. Avstrija, ki pridelala malo vina, je lani kljub temu uvedla zakon, po katerem se zmanjšujejo zemljišča, zasajena z vinsko trto. Pri nas pa nasprotno izpreminjajo v vinograde rodovitna polja, kjer sijajo uspevata pšenica in turščica. Skrajni čas je, da se z državnim posredovanjem prepreči nadaljnje izpreminjanje žitnih polj v vinograde.

Dobra misel ustanavljanja vinarskih zadrug se je izjalovila. Polmilijonsko vsoto je dobila neka zadruga, ki je navadna vinska trgovina.

Dotaknem naj se še

kmetijskih zbornic.

Mnogo se je pisalo in govorilo na javnih shodih, da bodo te zbornice prava dobrota za našega kmeta. Edini vidni uspeh za kmeta v dravski banovini pa je, da bo moral plačevati doklado na zemljiški davek v višini 5%, da se pokrije proračun te zbornice. Poleg tega pa je ta nesrečna zbornica zadala vinogradništvu še nov udarec. Prista-

la je na novi pravilnik o banovinskih trošarinah na vino, ki bo spet občutno oškodoval vinogradništvo. Celo v vrstah bivše Slovenske ljudske stranke se slišijo glasovi: »Tako se ne more več!«

Javne datjave našega kmeta

so se v zadnjem času občutno zvišale in kmet jih nikakor ne bo mogel prenašati, ker ne more zadostiti niti dosedanjim obvezam. Izterjevanje davčnih zaostankov se vrši v dravski banovini brez vsake milosti.

Kam drži to, naj premislijo tisti, ki so na upravi države, in tisti, ki vedno govorijo, da se je gospodarski položaj kmeta izboljšal.

Trditev, da je brezposelnost izginila, za dravsko banovino ni resnična. Pri nas obstoji

velika brezposelnost kmetijskih delavcev,

zlasti še v vinogradniških krajih. V teh krajih ljudstvo dejansko trpi lakoto. Minimalne dneve in ostale socialne odredbe se ne nanašajo na to delavstvo, h kateremu prištevam tudi tiste male kmete s številnimi družinskimi člani, ki jim mala posestva ne morejo prehranjevati družin. Zvišane cene kmetijskim pridelkom niso tem siromakom prinesle nikakršnega izboljšanja njihovega gospodarskega položaja, temveč so jih porinile v še večjo bedo. Oni namreč ne prodajajo živil, temveč jih morajo kupovati. Samo večja javna dela bi jim mogla pomagati, da bi si zagotovili vsakdanji kruh. Taka dela pa čanes v Sloveniji ne izvršujeta ne banovina, ne država.

V Sloveniji je bila

organizacija kmečkega denarnega združenstva

na zavidni višini. Uredba o likvidaciji kmetijskih dolgov je zadala tej panogi združenstva smrtni udarec. Dolžnost odločilnih činiteljev bi bila, da se reši kmečko denarno (kreditno) združenstvo in vzpostavi izplačevalna možnost teh zadrug. Namesto tega pa smo doživeli v Sloveniji edinstven primer, kako se ne sme ravnati z narodnim denarjem.

Poslanec g. Lukačič je nato obširno razpravljal o zadevi sanacije Zadrugne zveze. V celoti proračun kmetijskega ministrstva razpolaga s preveč pičlimi sredstvi, da bi se moglo uspešno izvajati načrtno usposabljanje male kmečke posesti za naprednejše gospodarstvo in boljše življenje kmetijskega delavstva. Zato pa zlasti na severu naše banovine vse bolj izginja mala posest in prehaja v roke veleposestnikov, ki so po večini tuje-ga rodu.

Klic staroupokojenih rudarjev po pomoči

Iz Trbovelj smo prejeli:

Ni menda treba naglašati, da staroupokojeni rudarji in vdove in sirote po staroupokojencih nismo živeli človeka vrednega življenja niti prej, ko so bile cene vsakdanjih potrebščin še kolikor toliko znosne. Zdaj pa, ko je draginja narasla, je naša beda dosegla vrhunec. Ne vemo, kam se naj obrnemo, da se nam omili beda, ki je hujša ko smrt sama. Prosimo bansko upravo in rudarsko glavarstvo, da posredujejo za nas. Naj se nam draginjska doklada zviša v raz-

merju, v katerem je narasla draginja od časa, ko je bila ta doklada določena. Zadovoljni bi bili, če bi dobivali toliko, kolikor imajo novi upokojenici pokojnine.

Vse svoje moči smo izčrpali v rudnikih, zdaj pa moramo beračiti, ne pri tistih, ki smo jim pomagali do bogastva, temveč pri kmetih, ki naposled tudi ne žive v izobilju. V Zagorju si je neki staroupokojenec iz obupa vzel življenje. Prav nič ni to čudno. Mnogi izmed bednikov, zlasti tisti, ki so slabega zdravja, se pečajo s takimi mislimi. Od

svojega nekdanjega pičlega zaslužka smo plačevali lepe vsote za starost in onemoglost, a vračuje se nam le toliko, da ne moremo

ne živeti ne umreti. Slovenska javnost, ne pusti nas umirati, saj smo vse svoje življenje delali, dokler nismo omagali!

Obvezno tolmačenje k uredbi o kmečki razdolžitvi

Minister za pravosodje objavlja v »Službenih novinah« z dne 4. t. m. tolmačenje k uredbi o kmečki razdolžitvi, ki ga je izdal v sporazumu s pristojnimi ministri. Ta pojasnila pravijo med drugim:

Ob ugotavljanju, ali ima dolжник svojstvo kmeta v smislu člena 2 uredbe, se upoštevajo samo obdavčeni dohodki. Kot obdavčeni dohodki pa se smatrajo tudi obdavčeni dohodki iz tujine.

K prvemu odstavku člena 3. uredbe pravi tolmačenje tole: V primeru, da obstoji glede kmečke obveznosti več vzajemno obvezanih glavnih dolžnikov, izmed katerih so nekateri kmetje v smislu uredbe, drugi pa ne, uživajo olajšave po uredbi samo oni izmed teh dolžnikov, ki so kmetje po uredbi.

Priviligirana agrarna banka ni dolžna sprejeti terjatev denarnih zavodov, glede katerih glavni dolжник ni kmet, porok pa je kmet v smislu uredbe, preden denarni zavod ne dokaže, da se dotična terjatev ne da izterjati od glavnega dolžnika, ki ni kmet.

K členu 5. uredbe, ki vsebuje olajšave za one kmete, katerih posestva presegajo 50

hektarov orne zemlje, pravi tolmačenje tole: Dolžniki iz člena 5. uredbe morajo izpolnjevati vse pogoje za kmeta iz člena 2. uredbe razen pogoja, da posestvo ne presega 50 hektarov orne zemlje. Takim dolžnikom se izdajajo potrdila o svojstvu kmeta po obrazcu iz čl. 9. pravilnika s pripombo, da posestvo presega 50 hektarov orne zemlje.

K določbam člena 24. uredbe, ki se nanaša na znižanje kmečkih dolgov, ki presegajo 25.000 dinarjev, pravi tolmačenje naposled naslednje: Kadar se po 1. odstavku člena 24. uredbe zaradi določitve odstotka znižanja oceni razmerje med dolgovi in imovinskim stanjem posameznega dolžnika, se upoštevajo vsi dolgov dotičnega kmeta, ki so obstojali 25. septembra 1. 1936. ne glede na to, ali jih obsega uredba ali ne. V znesku skupnega nezmanjšanega dolga v smislu 2. odstavka člena 24. (ki se lahko zniža do 50 odstotkov, če neznani dolg presega 50 odstotkov imovine dolžnika) pa se vštejejo samo oni dolgov kmeta, ki so obseženi s predpisi uredbe. Pod tem skupnim dolgovanjem je razumeti stanje dolga na dan 26. septembra 1936.

Poslovne knjižice za obrtno pomožno osebje

Obrtni zakon določa v paragrafu 307., da izdajajo pristojna prisilna združenja ali pa občine poslovne knjižice pomočnikom, delavcem v tvornicah in trgovinskih pomočnikom, in sicer onim, ki jim niso poverjene važnejše službe. V knjižice se vpisuje čas zaposlitve pri službodajalcih. Katere službe so važnejše v smislu te določbe, odredi minister za trgovino in industrijo v sporazumu z mini-

strom za socialno politiko in narodno zdravje.

Minister za trgovino in industrijo je zdaj izdal navodila o poslovnih knjižicah pomožnega osebja, ki pravijo med drugim naslednje: Dolžnost preskrbeti si poslovne knjižice po paragrafu 307. obrtnega zakona je odvisna od tega, v kakšnem obratu in kakšnem svojstvu je pomožno osebje zaposljeno.

Poslovne knjižice morajo imeti v trgovinskih obratih (zadružnih prodajalnicah in prodajalnicah obrtnih in industrijskih obratov) pomočniki, ki so zaposljeni neposredno pri prodajanju blaga, nameščenci, ki jim je poverjeno ravnanje z blagajnam v obratih za nadrobno prodajo, in trgovinski potniki, in sicer ne glede na to, ali gre za vajence ali za pomočnike.

V gostinskih obratih morajo imeti poslovne knjižice pomočniki, ki so zaposljeni pri neposredni strežbi gostom v kuhinji ali v oskrbovanju blagaj.

V obrtnih obratih, delavnicah produkcijskih obrtnih združenj in rokodelskih podjetij morajo imeti poslovne knjižice pomočniki, ki so dovršili učno dobo in opravili pomočniški izpit iz svoje obrti, in vsi, ki so postali pomočniki ob uveljavljanju obrtnega zakona.

V obrtnih obratih, ki se opravljajo na tvorniški način, morajo imeti te knjižice vsi delavci, ki so dovršili učno dobo v dotični stroki pri podjetju, kjer opravljajo dela na tvorniški način ali v kakem drugem obrtnem obratu in so opravili pomočniški izpit iz te obrti, kakor tudi vsi oni, ki so postali pomočniki po paragrafu 451. obrtnega zakona.

Niso pa dolžne imeti poslovne knjižice: a) osebe, ki opravljajo v gori navedenih obratih podrejene posle, kakor na primer vratarji, pazniki, snažilci, kočijaži in podobni; b) osebe, ki opravljajo sicer obrtna dela v obrtnih obratih, rokodelskih delavnicah industrijskih podjetij in v obrtnih obratih, ki se opravljajo na tvorniški način, pa se v tej obrti niso izučile ali niso opravile pomočniškega izpita, osebe, ki opravljajo v teh obratih nestrokovna ali ročna dela, in nekvalificirani delavci pri drugih tvorniških in gradbenih podjetjih; c) osebe, ki opravljajo pisarniške ali višje tehnične posle. Namesto poslovne knjižice pa morajo imeti vse te druge osebe delavske legitimacije, če je ta legitimacija predpisana v paragrafu 120. zakona o zaščiti delavcev.

Poslovne knjižice izdajajo: a) prisilna združenja trgovcev in obrtnikov vsem pomočnikom, ki so zaposljeni v trgovinskih obratih, v obrtnih obratih, v delavnicah proizvajalnih obrtnih združenj in v prodajalnicah onih gospodarskih združenj, ki spadajo po odstavku 3. paragrafa 1. pod zakon o obrti; b) mestna poglavarstva ali občinske uprave pa izdajajo poslovne knjižice osebam, ki so zaposljene v zadružnih prodajalnicah, prodajalnicah

PAVEL 18
HRIBAR:

PLAZ USODE

Jeraj in Habjan sta s pomočjo javne podpore in sosedov že popravila svoji domačiji. Visoko gori v planini pa že spet rase niže prejšnjih ruševin nova Devetakovina. Pridne roke so otele že mnogo zasutega sveta in ga napravile godnega za brazdo. Devetakovi stanujejo še vedno pri Petrinski in se ne bodo pred pomladjo selili. Srca vseh, ki so prej obupovala, je napolnilo spet novo upanje. Posebno Petra in one druge, ki so se odločili, da se bodo naselili po njim dodeljenih predelih planin. Zdaj pa zdaj gre od njih kdo v planino, da bi si odmeril in zakoličil svoje selišče.

»Da bi le bil France spet doma!« reče večkrat Peter svojim tovarišem. Kadar sliši Mimika to, zgrabi boleče hrepenenje njeno srce, da ji zagori v vseh mislih ena sama želja: »O, da bi že bil enkrat tukaj!«

Teti Petrinski pomaga Mimika v hiši in zunaj. Ker posestvo ni tako majhno in sta tudi oče in babica v hiši, ima polne roke dela od zore do mraka. Kljub temu pa najde vmes tudi trenutke počitka. Tedaj stopi Mimika prav gotovo k oknu, se ozira skozenj in vzdihuje.

»Kam se pa zmeraj oziraš?« jo skrbno vprašuje babica, ko vidi dekletko tako postajati. »Mar koga čakaš?«

Mimika se najprej obrne stran, da ji ne more videti v obraz, potem pa stopi k babici in jo pogleda:

»Po kom pa naj se oziram?«

Z nepopisno mirno kretnjo povese roke na svoje mlado materinsko telo. Neutolažljiv plač jo posili.

»K meni pridi, dekle!« jo pokliče babica. Zdajci pa vstopi oče. Takoj si obriše hčerka s predpasnikom mokra lica. Oče pa jo potolaži, ko stoji hčerka tako neboljena pred njim:

»Tudi to bo minilo, kakor mora pač vsaka težava napraviti prostor boljšim časom!«

Nikoli ni bila Devetakova navada, da bi koga tolažil, zato se tudi kar sramuje, ko privije k sebi Mimiko.

Toda vse to ima svoje važne vzroke: celjski senat je obsodil Franceta na šest tednov zapora. O obtožbi zaradi umora seveda ni bilo niti govora, ker se po tedanjem Devetakovem poročilu ni dal najti tudi najskromnejši dokaz za njegovo obremenitev. Vse je pač kazalo, da je moral nekdo drugi izvršiti ta grozni zločin. Kdo pa je to mogel biti? Najmočnejši sum leži in bo ostal na škofjskem gozdarju Florijanu Grlicu, ki je tisti večer pod tako sumljivimi okolnostmi pobegnil iz Devetakove hiše in od tedaj brez sledu izginil. Bog ve, kje je in kdaj ga bo naposled zadela pravična kazen, ki ga mora poiskati, pa čeprav šele v grščnji vesti na zadnje uro.

Proti Francetu niso naperili obtožbe zaradi umora, zato tudi ni bilo treba Devetakovih zaščitati. Toda nesporno je bilo, da

je France divji lovec, kar je tudi brez nadaljnjega priznal. Zaradi tega in zaradi nedovoljene nošnje orožja je bil tudi kaznovan.

»Šest tednov, to je mnogo časa!« vzdihuje Mimika, ko si želi Franceta z vsem svojim hrepenenjem čimprej nazaj.

»Pojdi, pojdi, kaj pa je teh šest tednov!« jo tolaži oče in odpravi ta čas kakor malenkost. »Danes pred šestimi tedni sem bil jaz največji kmet na Gorogranskem, a danes? Spet je treba od kraja začeti, Mimika!«

Tega ne izpregovori brez bridkosti, toda kljub temu se smehlja svojim besedam in na lahno zamahne z roko, kakor da hoče to še potrditi:

»Šest tednov, to pač ni prav nič...«

Tako je: Devetak je opustil vse svoje prejšnje nazore. Strahotna noč nesreče mu jih je s plazom vred odnesla, daal na mu je druge, nove, ki so boljše. Če pomisli nazaj in primerja današnico z vsem tem, če samega sebe premeri, kakšen je bil prej in kakšen je postal zdaj, tedaj se čudi temu kakor nečemu nepojmljivemu. In se smehlja ter zmajuje z glavo.

Nekega tihega večera, ko sedi Lojz sam pri materi in se pomenkujeta o vsem tem, se zdajci nasloni mati kakor takrat nazaj, gladi prt na nizi ter brka nekaj stran, česar sploh ni, kakor da bi morala odbrkniti z mize suhe drobtine:

»Veš, Lojz, sodim, da je res tako v človeškem življenju: Kdor se povišuje, bo ponižan! Šele ko spoznaš svojo ničevnost, postaneš velik!«

Obadva zreta predse zamišljena v vse to, kar se je zgodilo...

obrtnih obratov, prodajalnicah industrijskih podjetij in v onih prodajalnicah zadrug, ki ne spadajo pod obrtni zakon, nadalje osebam, ki so zaposljene v rokodelskih delavnicah in-

dustrijskih podjetij in v obrtnih delavnicah, kjer se opravljajo obrtna dela na tvorniški način.

Župan Križnar iz Stražišča je dobil zadoščenje pred sodniki

Pred ljubljanskim okrožnim sodiščem je bila končana zadeva, o kateri se je v okolici Kranja precej časa mnogo govorilo. Župan v Stražišču pri Kranju g. Anton Križnar je bil kakor toliko njegovih županskih tovaršev na osnovi od banske uprave izvedenega pregleda prijavljen državnemu tožilstvu z obtožbo, da je poneveril občinski denar in zagrešil še druge nepravilnosti. Po dolgotrajni preiskavi je naposled prišlo do sodne razprave, ki se je končala tako, kakor so vsi znanci župana Križnarja zatrdno pričakovali: z oprostilno sodbo. Župana g. Križnarja je zagovarjal odvetnik dr. Marjan Zajec.

Kaj se mu je očitalo

Obtožnica je očitala županu Križnarju, da si je v letih 1933 do 1935 pridržal nekaj občinskega denarja, in s tem zakrivil uradno poneverbo. Podrobno mu je očitala, da si je pridržal 6000 dinarjev, ki so bili v blagajniški dnevnik za leto 1933 neupravičeno knjiženi kot kupnina za občinsko gramozno jamo, dalje 150 dinarjev, ki jih je dvignil iz neke ljubljanske hranilnice, 350 dinarjev, ki jih

je prejel za stavbne ogleda, 2400 din za pasje takse, 3000 din za lovsko zakupnino in še nekatere reči.

Obtožnica pravi, da je Križnar kot župan do 20. aprila l. 1934 vodil precej blagajniških poslov, od tega dne naprej pa sploh vse. Občinskega denarja ni hranil ločeno od svojega. Ko je banska uprava v januarju l. 1936 odredila uraden pregled, ki sta ga izvedla banska revizorja Franc Selan in Stanko Rotar, je bil v občinski blagajni ugotovljen primanjkljaj. Župan je ugotovljeni primanjkljaj sicer takoj pokrpal, toda s tem svoje odgovornosti ni mogel zbrisati. Zato predlaga obtožnica njegovo obsodbo.

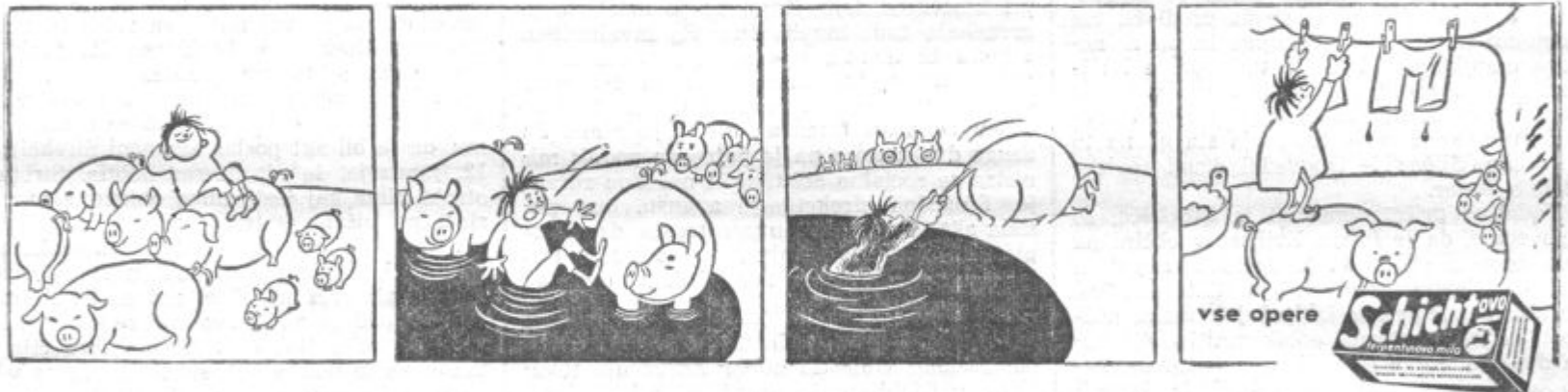
Obtoženec je ovrnil vse očitke

Zagovor župana Križnarja je trajal skoro dve uri. Kakor že prej v preiskavi, je tudi zdaj pri razpravi vztrajal pri svoji trditvi, da si nikdar ni prisvojil niti pare občinskega denarja, temveč je celo svoj lastni denar zalagal za poravnavo občinskih računov, kadar je bila občinska blagajna prazna. Točko za točko je pojasnjeval in zavračal očitke ob-

tožnice, pri tem pa dopustil možnost, da so bile občinske knjige morda tu in tam premalo skrbno vodene, ker je bil s svojim zasebnim in z občinskim delom preveč zaposlen, saj je moral dalje časa voditi tudi blagajno in blagajniške zapisnike, odkar je v aprilu l. 1934 odšel iz službe dotakratni občinski tajnik Gregor Bajželj.

Najprej je pojasnil očitek, da si je prilastil 6000 dinarjev pri kupnini za občinsko gramozno jamo. Dva prodajalca sta prejela od blagajnika Franca Benedika vsak po 3000 dinarjev kot predujem. Ta zneska je pri pregledu l. 1933 bankski revizor sam vpisal v glavni blagajniški dnevnik, medtem ko bi se morala vpisati v posebni račun gramozne jame. Ko je potem prišlo do sklenitve končne pogodbe s prodajalcema, je vpisal takratni tajnik Bajželj celotno kupnino brez odbitka predujmov, ki iz te knjige nista bila razvidna. Kasneje so pomoto ugotovili in jo popravili. Nepravilnost je bila le v knjiženju, ni pa šlo za nikakršno poneverbo. Sicer pa je takrat vodil blagajniške knjige tajnik Bajželj, izplačila pa je vršil takratni blagajnik.

Glede očitka, da je poneveril 150 dinarjev, ki jih je bil dvignil v Ljubljani na občinsko hranilno knjižico, je župan Križnar navajal, da je večkrat dvigal v Ljubljani manjše zneske, po povratku domov pa je knjižico vedno izročil tajniku Bajžlju z naročilom, naj dvig vpiše. V nekaj primerih se je zgodilo, da Bajželj tega ni takoj storil, temveč šele čez nekaj časa. Tako je bilo tudi s temi 150 dinarji. Ves ta čas pa je hranilna knjižica ležala v občinski blagajni, vsak čas na razpo-

XVIII. POGLAVJE

Teh šest tednov zares naglo mineva. Kaj vse pa je tudi treba pripraviti in preudariti. Če bi tudi nič drugega ne bilo, kakor da sedijo ženske skupaj in premišljajo, kaj vse mora takšno malo dete imeti. Koliko perila in tega in onega. Ze celo o imenu se pogovarjajo. Če bo deklica, naj ima babično ime Neža! Če bo pa fant, naj bo Lojz kakor materin oče. Ali naj bo France? Devetak se zadovoljno smehlja, ko čuje, kakšna čast ga čaka.

Nekega zgodnjega jutra pa stoji pred Petrinkino hišo pismonoša s pismom, naslovljenim na Mimiko Devetakovo. S tresočimi se rokami ga ta sprejme. Ničesar ne pove nikomur, čeprav visijo na njej oči vseh. Ne pogleda ne očeta, ne babice in tudi tete Petrinke, temveč gre s počasnimi koraki mimo njih ter po stopnicah gor v sobico.

Tako boleče in bičajno je bilo njeno hrepenenje v vseh teh dneh, da ji privrejo kakor za odrešenje goste solze iz oči. Šele nato odpre pismo in ga čita enkrat, dvakrat, trikrat. Oni doli v hiši že mislijo, da se ji je kdo ve kaj pripetilo. Spogledava se in tiha skrb je v njihovih očeh.

Zdajci pa zaječe gori vrata, Mimikini koraki se zaslišijo in že se prikaže sama. V rokah nosi kovček in ogrtavko, kakor bi se v slabem vremenu odpravljala z doma. Vsi trije jo začudeno gledajo.

»Mi lahko daste nekaj denarja, oče?« vpraša hčerka.

»Kakopak! Toda kam nameravaš deklet?« jo vpraša oče.

»V Celje se peljem!« odvrne Mimika.

»Pa tako neutegoma?« se vmeša babica.

»Moram!« Franceta bodo nocoj izpustili! Moram k njemu, pa moram!«

Prav po tiho spregovori te besede, toda tako, da ni nobenega dvoma in nobene druge možnosti zanjo. Če bi se kaj temu upiralo, bi mogla, če tudi s silo, potisniti na stran.

»Kdaj pa boš spet nazaj?« vpraša Devetak. »Jutri opoldne!« odgovori s preprosto samoumevnostjo in upre pogled v očeta. »Seveda privedem Franceta kar s seboj!« Smehlja ji leže na lice. »Boste že videli, da je on prav pravi oče!«

Vsem trem seže v roko in naglo odbrzi iz hiše. Še dolgo zrejo za njo domači in jim leži vedrina na obrazih.

Kakor v sanjah potuje Mimika: Pri cerkvi stopi v Rokov avto. Kako počasi polzi brzo vozilo proti Celju. Pri Balantu izstopi in vpraša nekoliko v zadregi šoferja Roka:

»Kje je... tista...«

Rok seveda ve vsó zgodbo in ji pomaga iz zadrege:

»Kar tule naravnost pojdite, Mimika. Poleg nemške cerkve!«

»Hvala lepa!« odgovori Mimika in že hiti proti Narodnemu domu.

Dvoje žensk z gornjega konca doline je stisnilo pred gostilno glavni skupaj in si pomembno pošepetalo. Mimika ju ni videla. Sicer pa, kaj jo briga vse to! Kaj so ji mar vsi ti ljudje, ki hodijo mimo. Nji, ki stoji pred vratmi jetnišnice in jo zijajo ljudje. Prav nič je to ne moti: svoj kovček je postavila k zidu na hodnik. Ko pa postane od dolgega stanja in čakanja trudna, se še sama vsede nanj. Njene oči pa visijo nenehoma na malih stranskih vratih poleg ogromnih železnih. Skozi te mora zdajci priti France!

Zares se prikaže bled in malo upadel z gostim puhom okrog ust in po bradi. Zdajci plane dekle pokoncu in vzklikne:

»France!«

Dalje časa ne moreta spregovoriti niti besede, dokler se notranja vzburčenost nekoliko ne poleže. France pogleda po njenem mlademu telesu in pograbi kovček z eno roko, z drugo pa jo prime pod pazduho. Tako prijetno ji je, da se ji prikaže na lice spet vesel nasmešek, odblesk notranje sreče:

»Da, France, saj se tudi ti veseliš, mar ne?«

Toda ne čaka njegovega odgovora, temveč ga objame sredi ljudi, ki ju radovedni ogledujejo.

»Kako hudo mi je bilo brez tebe!« In ga oljubi, on pa njo.

Počasi stopata po ulicah. V zgoden mrak se vžigajo luči, kakor da jih prižigajo nalašč zanj. Toda ta dva ne vidita ničesar: ne pestrih izložb, ne vrveža ljudi, ne hiš in ne okrog in okrog v večerno zarjo potopljenih hribov.

Drugi dan se peljeta nazaj že kakor ženin in nevesta. Po vsem Gorogranskem stojijo ženske med podboji; moški se ozirajo od svojega dela:

»Kaj ni Gregorinov France?«

»Seveda je, seveda je Gregorinov!«

»In Devetakova Mimika?«

»Seveda sta! Ovbe, ovbe...«

Marsikje jima mahajo z rokami, ona dva jima odzdravljata. Mimiko je vso prevzelo čustvo zmagovalja. Zravnanja sedi poleg domov se vračajočega in ne izpusti njegove roke iz svoje. Tako se pripeljeta v Luče. Ko stopi s Francetom v Petrinkino hišo, se zdi

Iago tajniku, blagajniku, vsem članom občinske uprave in revizorjem. Vsak dvig je bil v knjižici zabeležen, tudi teh 150 dinarjev. Zato bi teh zneskov ne mogel poneveriti čeprav bi hotel.

Na enak način je župan Križnar pojasnjeval in zavračal ostale točke obtožnice. O taksah za stavbne ogledse se je vodila posebna knjižica, v kateri je bil zapisan vsak ogled in navedena tudi plačana taksa. V glavno blagajniško knjigo pa jih je vpisoval, kadar j e eutegnil, da je to delo mirno opravil. Ko je prišlo do pregleda, so bile v njo vpisane vse takse za ogled, ki so bile dejansko plačane. Poneverba tedaj tudi v tem primeru ne bi bila možna iz preprostega razloga, ker so vse plačane takse razvidne iz knjige stavbnih ogledov. Podobno je bilo s pasjimi taksami. Pobiral jih je občinski sluga, ki si je vedno napravil polo z vsemi lastniki psov in potem takse pobiral skozi vse leto. Ko so prišli revizorji, pasje takse še niso bile v celoti pobrane in zaradi tega tudi še ne vpisane v glavni blagajniški dnevnik, razvidne pa so bile iz seznama. Kupnino za lov je prejel tik pred prihodom revizorjev, pa je zaradi prezaposlenosti še ni bil mogel vknjižiti. To je revizorjema takoj tudi sam povedal. Če bi bil imel namen tajiti, bi bil močlal, ker prejeti znesek nikjer ni bil razviden.

Na vprašanje zagovornika dr. Zajca je župan Križnar tudi povedal, da revizorja nista ugotovila netočnega knjiženja le na škodo občine, temveč tudi na škodo župana samega, ker je ta kričal več občinskih izdatkov iz lastnega žepa, pa potem v svojo škodo pozabil zapisati to v občinske blagajniške zapiske.

Priče so izpovedale le dobro

Banski inspektor Franc Selan je izpovedal, da je Križnar revizorjema predložil vse blagajniške in pomožne knjige in da ni nobena manjkala. Potrdil je tudi, da se Križnar pri knjiženju ni zmotil samo v škodo občine, temveč tudi za 11.800 dinarjev v svojo lastno škodo. Šele revizorja sta ga na to opozorila. Slično je izpovedal drugi revizor Stanko Rotar.

Nadaljne priče, domačini iz Stražišča, so izpovedale, da je župan Križnar v občini na zelo dobrem glasu, da je ugleden in pošten človek z lepim premoženjem. Zato mu vsi popolnoma zaupajo in izključujejo vsako možnost, da bi se utegnil polakomniti občinskega denarja. Priče so tudi pripovedovale, kako je Križnar ponovno založil iz lastnih

sredstev manjše ali večje zneske za občino, če v občinski blagajni ni bilo denarja. Zlasti se je to pogosto zgodilo v začetku meseca, da so občinski uslužbenci lahko prejeli plače in občinski ubožci mesečne podpore. Ko se je l. 1935 gradila cesta Pševo—Javornik in od banske uprave ni prišel denar pravočasno, tako da bi se moralo delo ustaviti, je Križnar iz svojega založil celoz 32.500 dinarjev, da ni bilo treba delavcev odpustiti. Od tega zneska mu občina še danes dolguje 2500 din. Priče so dalje potrdile, da je imel Križnar mnogo občinskih uradnih potov v Ljubljani, da je vršil stavbne ogledse, nadzorstvo nad delavci pri raznih javnih delih in drugo, ne da bi dobil od občine povrnjene potne stroške, kakor bi imel pravico. Po oceni obrambe znaša to najmanj 5000 dinarjev na leto.

Oprostilna sodba

Po zaključku dokaznega postopanja je državni tožilec v daljšem govoru vztrajal pri

obtožnici, branilec dr. Marjan Zajec pa je v podrobnostih utemeljeval, zakaj ni upravičena nobena točka obtožbe. Poudaril je zlasti, da ni nobena izmed očitanih pogrešk iz knjig nerazvidna. Vse postavke so nasprotno pravilno in natančno izkazane v stranskih blagajniških knjigah in blagajniških prilogah. Zgolj opustitve prenosov v glavni blagajniški dnevnik pa nikakor ni mogoče označiti za kaznivo dejanje. Če bi Križnar res hotel kaj poneveriti, bi vsekakor predvsem uničil stranske blagajniške knjige in priloge. Poudaril je tudi, da proti 8000 dinarjem, kolikor je bilo v glavni knjigi premalo knjiženega na škodo občine, stoji 11.800 dinarjev, kolikor je Križnar pozabil knjižiti v svojo lastno škodo.

Po kratkem posvetovanju senata je predsednik objavil sodbo, da se Križnar oprosti od obtožbe, da bi zagrešil očitana mu kazniva dejanja.

Kako bedno žive žrtve iz svetovnega pokola

Skoro neverjetna je nastopna zgodba.

V Begunjah živi vojna vdova Marija Božičeva. Mož, 100 odstotni vojni invalid z dodatkom, je umrl lani maja in zapustil vdovo z otroki brez vsega. Bil je ostanek človeka z bojišča in ni mogel zadostno skrbeti za družino. Živel je pač od invalidnine, ki jo je prejemal in od tega, kar je žena zaslužila pri kmečkem delu. Zdaj, ko je umrl, se je prenehala tudi invalidnina. Po invalidskem zakonu bi morala vdova po umrlem možu dobiti trimesečno invalidnino za pogrebne stroške. Enomesečno je dobila, ker ji je to smela izplačati finančna direkcija sama. Za druga dva meseca pa je potreben podpis ministra za socialno politiko in narodno zdravje. Finančna direkcija je avgusta lani poslala akt ministrstvu in predlagala, da se izplača, kakor določa zakon, vdovi Mariji Božičevi dvomesečna invalidnina umrlega moža.

Ta akt je ležal v ministrstvu in ni ga bilo od nikoder. Oblastni odbor Združenja invalidov v Ljubljani je nekajkrat zahteval re-

šitev tega akta in izplačilo, a ni nič pomagalo. Osrednji odbor je dobil odgovor, da bo zadeva takoj rešena, a rešitve ni bilo. Tako je za to zadevo izvedel tudi narodni poslanec g. Lenarčič. Šel je lani decembra v ministrstvo. Tam pa akta niso mogli najti. Dejali so mu, naj malo potrpi, da bodo akt poiskali. Iskali so ga nekako 20 dni, in ko se je proti koncu januarja spet oglasil, so mu povedali, da so akt našli, ga rešili in vrnili finančni direkciji v Ljubljano 12. januarja letos v nadaljno uradovanje.

To je sporočil prizadetim g. narodni poslanec 4. februarja. Marija Božičeva kljub temu, da je bil akt poslan finančni direkciji že 12. januarja, še ni ničesar dobila. Sirota z otroki nima kaj jesti, nima obleke, zato prosjači po hišah. Oblastni odbor je pogledal pri finančni direkciji, kaj je z aktom in tam je odkril, da je akt prispel k finančni direkciji, ali brez naročila, naj se invalidnina izplača, pač pa z zahtevo, naj se sporoči, kako je s to rečjo. In finančna direkcija je takoj, ko je dobila akt, sporočila, da je vdova po zakonu upravičena dobiti dvomesečno

vsem trem, ki so jo čakali, da je vzcvetela v eni sami noči v lepo mlado mater...

Odslej sta Devetak in France večkrat skupaj. Prav dobro se razumeta. Mnogo bosta imela skupnega posla. Koliko lesa bo treba za novo Devetakovino!

»Prav tako pa bo dobro,« meni Devetak, »če se, France, poleg žage poprimeš tudi malo kmetijstva, saj ti bom z nasvetom in pomočjo pri roki. Sicer pa boš dobil v Mimiki ženo, ki se dobro razume na gospodarstvo, in se bo tudi na vašem obrnilo na bolje.« Ne brez ponosa mu reče to Devetak.

Tisoči rok se gibljejo v solčavski grapi. Gregorinova žaga, ki je dolge tedne stala, je dobila spet novih platovnic, ki se kopicijo kraj nje. France pa jih spravlja s cepinom na jarjenik. Lučnica šumi spet pod lopatami velikega kollesa. Zdaj pa zdaj prepusti France delo svojemu pomočniku, sam pa vozi rezani les na Devetakovino.

Mimika priteče vsak dan, kadar le more, od tete Petrinke na Gregorinovo žago, da pogleda, ali je vse v redu. Posebno pa še pazi na starega Gregorina, ki ga je žganje povsem uničilo in prikovalo na posteljo.

Koliko skrbi in dela bo še, predno se bo vselila kot mlada gospodinja h Gregorinovic! Tako dolgo pa tudi ne more to več trajati! Kadar slučajno ni Franceta, pograbi tudi ona za vzvod in ustavi žago. Celo platovnico zvali na jarjenik in naravna nanjo je klene zobe. Marsikdaj je bolj podobna, ko je pokrita z lesno moko, žagarskemu hlapcu kakor bodoči gospodinj.

»Boš pač moral najeti za žago kakšnega človeka!« pravi Francetu. »Morda koga brezposelnega. Ti moraš tako mnogo z živino

okoli, sama pa ne morem vsemu kaj... Posebno pa še...«

Pogleda po sebi in se smehlja.

»Seveda bo treba!« pritrđi France. Ze drugi dan delata na žagi dva močna fanta, ki se razumeta na ta posej. Polne roke dela imajo vsi, saj pritiskajo zdaj že tudi kolonisti!

Peter pride na žago z merami za les ostrejšo svoje nove hiše in tudi hiš drugih kolonistov. Vse je vzel sam v svoje roke, pa se pogaja zdaj s Francetom, sosesko in Devetakom: gori v planini bodo zares osnovali kolonijo.

V celem je določenih šestdeset deležev in odmerjenih toliko parcel. Zaenkrat pojde gor le Peter in nekaj drugih, ostali pa se preselijo v kolonijo šele na pomlad.

Pred Gregorinovo žago je kar stiska od samih platovnic in desk in tramov. Peter in tovariši spravljajo večinoma na hrbtih les v planino, da si uredijo začasno zavetišče, odkoder bodo mogli s pridom začeti ostala dela. Težavno si je predstaviti, koliko truda je treba za vse to, saj more posameznik nesti komaj štiri, pet desk. Kolikokrat je treba napraviti to pot. Posebno zadnji del poti je strm, tako da pohaja ljudem sapa pod bremen. Toda treba je vse to napraviti, zato razdeli Peter možake v oddelke po štiri, pet ljudi, ki neprestano kot mravlje vlačijo deske v planino. Treba je še spraviti pred zimo gor moke, soli in drugih najpotrebnejših dobranj.

Za denar, ki so ga zbrali kolonisti med seboj, kupijo tudi potrebno živino. S časom bo že oskrbljena kolonija z vsem potrebnim, da se bodo mogli vselití vanjo vsi tisti, ki so

dolga leta zaman čakali, kako bodo prišli do svoje zemlje in strehe.

Čeprav je povzročil nesrečni plaz toliko gorja, je vendar rešil težko preizkušeno vas starinskih predsodkov, da je svet pač tako ustvarjen, da morajo biti poleg mogočnih gruntarjev le brezpravni posli. Odpravljen je bil tisočletni zid, ki je ločil ljudi in katerega krivičnost je povzročila neizmerno gorja in izžela iz ljubečih se src, ki niso hotela in niso mogla priznati teh razlik, potoke grenkih solza.

Ze se je nagnilo leto v pozno jesen, ko se oglasi v Petrinkinem domu bivša dekla z Devetakovine, Liza, ki ji je Peter pisal, da potrebuje gori žensko. Po slovo je prišla Liza k svojemu bivšemu gospodarju. Težko je bilo to slovo. Vsi so ji stisnili roko:

»Kadar boš kaj v potrebi, Liza, saj veš, kje me najdeš!« ji pravi Devetak.

»Bog vam povrni!« odvrne Liza s tihim glasom. Ko ji privede Petrinka in podari kozo za začetek živinoreje, se pokloni še enkrat in izreče svoj tihl: »Vse vam povrni Bog!«

Liza se odpravi na pot. Devetakovi pa stojijo med podboji in gledajo dolgo, dolgo za njo.

Svoje skromno premoženje je zložila Liza v razveznjen kripnjak. Podarjeno kozo, temnorjavo samico z obilnim vimčkom vodi s seboj na povodcu. Kakor je že kozja navada, živinče meketaje hlasta po sočnatih zeliščih, ob poti, da ima Liza svoj križ z njo:

»Pojdí, kozika, pojdí! Ali ne boš šla!« Kozase ne zmeni mnogo za njene klice, temveč steguje svoj dolgi vrat in žalostno mekeče.

(Dalje prihodnjic.)

Kako ravnaš, če izgubiš srečko

Ta ali oni igralec državne razredne loterije izgubi srečko, kar je seveda neprijetno, če je baš ta srečka zadela. Nekateri mislijo, da je to nepopravljiva nesreča, ker pač niso dobro poučeni.

Ako igralec izgubi srečko pred žrebanjem, je dolžen, da izgubo takoj prijavi naravnost državni razredni loteriji, lahko pa tudi prodajalcu srečk; vendar je bolj zanesljivo poslati prijavo naravnost. Upravni odbor izda takoj po sprejeti prijavi nalog prodajalcu srečk, da dobitka na izgubljeni srečko nikomur ne izplača.

Ako prodajalec izgubi srečko po žrebanju, upravni odbor upošteva prijave v roku do 60 dni, toda najboljše je seveda, da igralec takoj prijavi izgubo, kajti upravni odbor ali prodajalec srečk lahko izplačata dobiček pred prijavo ne glede na rok. Ko je dobiček že izplačan, je težavno dokazati, čigava je bila srečka v resnici.

Precej srečk je uničenih skoro pri vsakem kolu (zaradi požara, povodnji in drugih nesreč, ki so označene kot višja sila; tatvina srečke spada prav tako v to vrsto). Tudi za prijavo izgube srečk po višji sili je določen rok 60 dni. Upravni odbor upošteva prijave, če se izkaže, da so bile srečke v resnici uničene po višji sili, in sicer po svojem prostem

prepričanju. Ako v 120 dneh ne predloži nihče drugi v izplačilo izgubljene in izžrebane srečke, upravni odbor izplača srečko njenemu lastniku, toda samo tedaj, če je izgubo prijavil in če se je po 120 dneh v roku 40 dni spet priglasil.

Kadar kdo predloži v izplačilo izgubljeni srečko, ki je bila prijavljena, upravni odbor zadrži srečko, legitimira prinosilca in obvesti o tem igralca, ki je izgubil srečko. Igralec mora v roku 10 dni predložiti upravni odboru potrdilo, da je vložil tožbo proti prinosilcu srečke. Dobitka ne izplačajo, dokler ni izrečena sodna razsodba. Ako pa igralec ne toži prinosilca, odnosno ne predloži potrdila, da ga je tožil, izplačajo dobiček prinosilcu.

Dogaja se pa tudi, da nihče ne prihaja po dobitke izžrebanih srečk. Ta denar ostane državi. Največkrat je treba pripisovati samo brezbriznosti igralcev, da ne dvignejo dobitkov. Vselej po žrebanju vsakega razreda loterije (v dveh do treh dneh) upravni odbor izda uradno listo dobitkov, ki je napredaj pri vseh prodajalcih srečk po zelo nizki ceni. Razen tega objavljajo listi številke izžrebanih srečk, zato si mora pač vsak, ki ne dvigne dobitka, pripisati samemu sebi, če je ostal brez denarja.

Proti volji staršev

so si izbrali poklic

Pač redki so starši na svetu, ki bi svojim otrokom puščali čisto prosto izbiro poklica. Zlasti med neizobraženimi sloji je mnogo staršev, ki tudi z najhujšimi grožnjami tiščijo svoje otroke v neki poklic, za katerega morda otrok ne čuti nikakega nagnjenja. Kako je s tem, vedo mnogi naši študentje z dežele, ki jih starši silijo v duhovniški stan, v katerem njih preproste matere vidijo višek imenitnosti, čeprav morda njih sinovi nimajo nikakega nagiba za ta stan in zavoljo tega postanejo potem le slabi duhovniki.

Pa si pogledimo nekatere znane odličnike, kaj bi morali biti po odloku svojih staršev in kaj so postali v resnici.

Slavni angleški pisatelj Kipling, ki se je rodil v Indiji in dolgo tudi tam živel, je imel na izbiro: postajenačelnik ali posestnik. Veselilo ga je pa pisanje. Dobil je stik z uredništvu raznih časopisov, mnogo pisaril in postal naposled slaven pisatelj.

Washington, ustanovitelj Zedinjenih držav je bil sin bogatega veleposestnika. Ker je oče hotel čim prej imeti pomagata, je svojemu sinu dovolil samo zelo površno vzgojo. Toda sin je ušel, postal tesar in pozneje predsednik Zedinjenih držav.

Hitler, otrok iz tretjega zakona svojega očeta s 23 let mlajšo služkinjo, je zaradi svoje slabosti v mladosti prestal mnogo zasmehovanja. No, danes pa je kancelar nemške države.

Predsednik italijanske vlade Mussolini, se je skrival kot učenec pod klopni v šoli, kjer je učila njegova mati, in nagajal deklicam. Šele 15 let star se je naučil pošteno brati. Nato ga je oče vzel k sebi v kovačnico, kjer ga je moral neprestano priganjati k delu, ki mu ni dišalo. Iz slabega kovača je postal voditelj italijanskega naroda.

Voditelj turškega naroda Kemal je skrivaj ušel iz zavoda v Solunu, kamor so ga starši zaprli, se vpisal v vojno akademijo, se pozneje udeleževal političnih bojev proti samodržcu Abdulu Hamidu in postal priljubljen gospodar svoje države.

Cangkjajsek, kitajski maršal, je tudi ušel trgovcu, pri katerem se je na željo staršev učil, in vstopil v vojaško akademijo v Tokiu na Japonskem.

Ruskega diktatorja Stalina je oče, georgijski čevljar, poslal v semenišče. Toda tam so ga kmalu izključili. Nato se je lotil politike.

Tudi za lani umrlega prvega predsednika češkoslovaške republike Masaryka je znano,

da je bil v mladosti namenjen za kovača, pa ga je spravilo iz kovačnice v šole, od tam pa njegova ljubezen do naroda na najvišje mesto v državi.

Paderewski, voditelj poljskega naroda, je bil po mnenju svojega očeta kmeta nekoliko prismojen, zato naj bi ostal kar na kmetih. Toda drugi so znali ceniti njegove glasbene sposobnosti in ga določili za godca na pihala, ker je imel za klavir premajhne roke. In prav v klavirju je postal strokovnjak.

Greta Garbo bi morala biti skromna prodajalka, pa ji je neko nasvetoval film. Danes jo pozna ves svet.

Popotnikova torba

70 letnica zaslužnega šolnika

Ljutomer, marca.

Dne 7. t. m. se je v tukajšnji sokolski dvorani obhajala 70 letnica upokojenega učitelja g. Frana Zacherla, ki se je pred leti mnogo udeleževal kot učitelj in kulturni delavec.

Pri Mali Nedelji, kjer je včasih služboval, je ustanovil l. 1892. močan moški zbor kmečkih mož in fantov, ki je sodeloval pri raznih prireditvah doma in v okolici, posebno pri Sv. Juriju in pri Sv. Tomažu. Prav tako je ustanovil v Cezanjevcih moški in mešani zbor, v Ljutomeru pa Slovensko pevsko društvo, katero je uspešno vodil dolgih 30 let. V Cezanjevcih je bil tudi ustanovitelj Bralnega in Gasilskega društva. Dalje je pred 15 leti ustanovil v Ljutomeru mestno godbo in glasbeno šolo, ki pridno vzgaja glasbeni naraščaj. Kot bivši organist v tukajšnji cerkvi, si je pridobil velike zasluge za povzdigo cerkvenega petja. V mestnem občinskem odboru in v Mestni hranilnici je deloval kot odbornik nad 20 let.

Kdor obišče ljubeznivega g. jublanta, zagleda takoj, ko vstopi v njegovo sobico, neštivilne častne diplome, ki jih je prejel za svoje nesebično delo za narod in pa red sv. Save, s katerim mu je priznala zasluge tudi država.

G. jublantu kličemo vsi njegovi številni prijatelji in znanci: »Se na mnoga srečna leta!«

Poljansko pismo

Poljane, marca.

Kakor je že pisala »Domovina«, praznuje »Kmečko bralno društvo« v Poljanah letos svojo 25 letnico. Društvo je bilo tedaj ustanovljeno za prosvetni in gospodarski napredek doline in še danes deluje v isti smeri.

Zadnji dve nedelji pred pustom je društvo priredilo zabavno predstavo. Četudi se je igra ponavljala dve nedelji zaporedno, je bila obakrat nad pričakovanje obiskana. Igra »Zakonci štrajkajo« je sama po sebi prav privlačna, zraven pa so še naši igralci in igralko svoje vloge lepo podali, za kar jim budi izrečeno vse priznanje.

Na pustni večer je pa pripravil Sokol v Gorenji vasi članom in prijateljem prijeten poslovilni večer od pusta, ki je bil tudi zadovoljivo obiskan. Čeprav piha proti našemu Sokolu mrzel veter, vendar društvo lepo napreduje.

Na pustno nedeljo proti večeru je v Poljanah umrl višji inšpektor finančne kontrole v p. g. Lojze Armelini. Pokojnik sicer ni bil poljanski rojak, a ker je svoj pokoj preživel v Poljanah, se je popolnoma zvil v tukajšnje razmere. Bolehal je že dalj časa, vendar pa tako hitre smrti nismo pričakovali. Bil je član naših naprednih društev in Sokola ter je rad posejal prireditve teh društev. Na zadnji poti na pustni terek ga je spremljalo lepo število domačinov z mnogimi njegovimi poklicnimi tovariši. Bodi mu lahka naša domača zemlja!

Ne vemo, zakaj tako dolgo ne nastavijo potrebnih učiteljev na poljanski šoli. Ze mesece poučujejo le trije namesto šestih. Pouk zaradi tega zelo trpi, saj je šolskih otrok okrog 400.

Zgledno delovanje gasilcev v Kamnici

Kamnica pri Mariboru, februarja.

Prostovoljna Gasilska četa v Kamnici, ki je podrejena gasilski župi za srez Maribor-levi breg, je nedavno polagala obračun svojega uspešnega dela. Občni zbor je vodil četni predsednik g. Josip Veg. Iz poročil funkcionarjev, ki so bila soglasno odobrena, je razvidno, da je četa zelo marljivo delovala po zaslugi vodstva s predsednikom g. Vegom.

Predsednik občine in hkratu predsednik četnega nadzornega odbora g. Peter Lorenčič je podal upravi odlično izpričevalo. Zaradi njenega vestnega poslovanja je tudi občina šla v preteklem letu četi zelo na roke. Četa je zbrala lep znesek, ki ga bo uporabila za gasilne potrebščine in gasilski dom. Stanje blagajne znaša preko 11.000 dinarjev. Tako je to vodstvo popravilo napake prejšnjega vodstva. Poročilo predsednika občine g. Petra Lorenčiča so vzeli zastopniki župe in vsi navzoči z odobravanjem na znanje.

Na zboru se je med drugim obravnavala tudi pritožba med letom izključenega bivšega četnega poveljnika, ker je delal v četi nepotrebno nerazporejen in z nepoznavanjem zakonskih predpisov tudi nerazporejen pri župi in zajednici. Pritožba je bila po daljši obravnavi zavržena in izključitev potrjena.

Pri nadomestnih volitvah so bili soglasno izvoljeni: za poveljnika dosedanji podpoveljnik Hinko Žunko, ki je postal hkratu tudi odposlanec za župno skupščino, za podpoveljnika Franjo Glazar in za tajnika Ignac Šmid. Pred zaključkom uspelega zbora sta podala še nekatere misli župni starešina g. Srečko Kranjc in župni tajnik g. Albin Ambrožič. Hkratu sta tudi čestitala zdajšnjemu vodstvu, da je spravilo vse poslovanje v pravo smer. Četni predsednik g. Veg se je zahvalil župnemu vodstvu za priznanje, predsedniku občine g. Petru Lorenčiču za vsestransko podporo in vsemu članstvu.

Takoj po zboru je župni starešina odlikoval z zlato kolajno za 20 letno zvesto gasilsko delovanje četnega poveljnika g. Hinka Žunka in člana g. Franja Odlaka ter jima čestital z željo, da vztrajata še nadalje pri človekoljubnem delu ter dajeta vzgled vztrajnosti ostalemu članstvu.

Ugankarski kot

Rešitve ugank iz božične številke: 1. Mihec ima v vreči ptica. 2. Gospod Klebuštrin gre v Ameriko. 3. Trije rebusi: a) Lenoba je vseh grdob grdoba; b) Danes meni, jutri tebi; 3. Lastna hvala cena mala. Vse alj pa večino ugank so pravilno rešili: Stanislav Gajšek (Sv. Lenart v Slov. goricah), Franc Leskovar (Spodnje Laže pri Poljčanah), Janez Baloh (Moste pri Zirovnici), Radko Valder (Sv. Lenart v Slov. goricah), Polde Rebernak (Spodnje Laže pri Poljčanah), Drago Stetka (St. Pavel pri Preboldu), Franc Kremžar (Gladbeck v Nemčiji), Franc Kostajnshek (Pilštanj), Franciška Birsa (Ljubljana), Jožefa Brkovič (Stara vas pri Bizeljskem), Ivan Restar (Hrastnik), Anica Žibert (Ardro pri Raki), Ferdinand Kmetec (Sv. Jožef pri Slovenski Bistrici), Erika Majer (Zgornja Velka pri Marji, Susedi).

PODJETEN BERAČ

Gospodinja: »Tu imate tiffar, ubožec. Biti hrom mora biti strašno, toda še strašnejše je biti slep.«

Berač: »Prav pravite. Dokler sem bil slep, sem dobival mnogo ponarejenega denarja in celo gumbi so bili vmes.«

DOBER NAJEMNIK

Hišni lastnik: »Nimate ne radia, ne gramofona, ne otrok, ne psa. Tako vidim, da ste dober najemnik, ki ne bo povzročal nemira.«

Najemnik: »Toda moram vas opozoriti, da moje nalivno pero med pisanjem škriplje...«

NAVEGA DOMAČA TRGOVSKA HIŠA V JUGOSLAVIJI

Trpežno polvoilno no ržane barve 32

Volneno v zeleni, sivi, modri in ržani barvi 61

Bojše polvoilno za sportne obleke 36

Kangarn v ržane barve, modno vzorčast 66

Trpežno drobno vzorčasto priljubljene barve 50

Kangarn gladki črni in modri barvi 78

Sukno za moške obleke

Stenmecki CELJE 97

UNION-KING-INDIA

Po dolgih desetletjih pojasnjena zločinska žaloigra

V ameriški javnosti je v zadnjem času zbudila veliko pozornost žaloigra, ki se je zgodila že pred davnimi leti med pečinami zgoljvitih bregov ameriške reke Colorada in ki je bila pojasnjena šele nedavno. Nekaj mesecev je od tega, kar se je odpravila skupina znanstvenikov na raziskovanje divje pokrajine, ki leži na obeh straneh reke Colorada. Znanstveniki so se napolnili v te kraje, ker se nadejajo, da bodo ob bregovih reke Colorada odkrili zlate žile ali drugo podzemsko bogastvo. Niti malo pa niso slutili, da bodo na tej svoji poti za zlato rešili uganko žaloigre, ki se je odigrala v tej skoro neznanj pokrajini pred davnimi leti.

Po napornem potovanju se je družba ustavila v neki podzemski votlini. Tu so se nameravali nekoliko odpočiti in okrepati. Nenadno pa je eden izmed njih zagledal človeško postavo, nepremično sedečo v neki vdolbini ob steni. Bilo je samo še okostje, na katerem je ohlapno visela obleka, ki je bila tudi že skoro čisto razpadla. Sodeč po tej obleki je moral mrtvec sedeti na tem mestu 30 do 40 let. Pri njem niso našli ničesar, po čemer bi lahko ugotovili, kdo bi bil. Kljub temu pa ni bilo tako težavno dognati, kako je ta človek prišel sem in zakaj je moral umreti v tej votlini. Na tleh v jami, ki jo krasi slikoviti kapniki, so se še dobro poznale stopinje, ki držijo do mesta, kjer je sedel mrtvec. Stopinje kažejo, da je nesrečni človek moral dneve in dneve tavati po votlini, a da ni mogel najti izhoda iz nje. Poleg njega na kamnu so našli konček sveče. Vsi znaki so kazali na to, da je neznanec umrl v tej votlini od lakote.

Nedaleč proč od tega mrtveca so našli na drugo človeško truplo in nato še tretje. Ko so truplo preiskali, so ugotovili, da je bil ta človek usmrčen s strelom v prsa. Domnevali so najprej, da so trije nesrečneži skupaj prišli v votlino in da sta si dva od njih rajši s samomorom prikrajšala bolečine, kakor da bi umrla od lakote.

Ameriška oblastva so na vse načine stikala, kako bi ugotovila, kdo so ti mrtveci. Dolgo je bil ves trud zaman. Pri natančnejšem pregledovanju policijskih zapisnikov pa so le našli nekaj, kar bo morda pomagalo rešiti to vprašanje. Nekj starj spis namreč piše o nekem napadu neznan razbojniške tolpe na vlak. Razbojniki so po oplentvi vla-

ka izginili brez sledu. Nekaj dni po napadu so našli v tamkašnji okolici tri konje brez gospodarjev. Posrečilo se je ugotoviti, čigavi so bili ti konji. Dotični kmet, čigar last so bili konji, je izpovedal, da so trije njegovi pastirji nekega dne izginili s temi konji ter da od takrat ni bilo o pastirjih nobenega sledu več.

Preiskava je zdaj dognala, da gre res za tri pastirje, ki jih je omenil oni kmet. Ti trije so tudi sodelovali pri napadu na vlak ter se v strahu, da jih ne bi izsledili, zatekli v ono podzemsko jamo. Tu so se najbrž sprli pri razdeljevanju in je eden izmed njih kratkoma ustrelil ostala dva. Sam pa nato ni mogel več najti izhoda iz votline in je bil tako tudi sam obsojen na smrt od lakote.

× **D'Annunzio je umrl.** Ob Gardskem jezaru je v svoji villi umrl italijanski pisatelj in politik Gabriele d'Annunzio. Gabriele d'Annunzio se je rodil l. 1863. v Francavilli v pokrajini Pescari. Še zelo mlad se je posvetil književniškemu delovanju in je petnajst let star izdal prve pesmi. Njegov jezik je lep, delno pa predstavlja izumetničeno iskanje besedne igre. Spisal je tudi več dram. Za zasluge, ki si jih je pridobil z okupacijo Reke za Italijo, je bil imenovan za kneza Sneznika. Leta 1923. je bil povišan v generala zračnega brodivja, seveda samo po imenu. V zadnjih letih je malo nastopal v javnosti.

× **Rusija naseljuje vojake ob mejah.** Rusija že dalje časa naseljuje ob mejah neobljudeno ozemlje. To ni samo gospodarskega pomena, ker se za to zemlja obdelovala, temveč tudi obrambnega, saj se naseljujejo tam bivši vojaki, ki imajo za seboj večletno službo v sovjetski vojski. Žene teh graničarskih naseljencev so isto tako vojaško izšolane. Vojaški naseljenci ob mejah so še nadalje tako štrumno organizirani, tako da ima Rusija ob svojih mejah za vsak primer pripravljeno stalno vojsko.

× **Strogo ravnanje z dekleti v Indiji.** V Indiji ima ženska vobče malo pravice. Mlado dekle ne sme niti besedice spregovoriti z moškim, ki ni član dekletove družine. Dekle, ki je še neomženo, pa bi govorilo z moškim, ki mu ni sorodnik, bi bilo takoj izključeno iz svoje kašte.

× **Najvišja hiša na svetu bo v Chicagu.** Kakor poročajo iz Chicaga, bodo tam kmalu dobili najvišjo hišo sveta. V Chicagu namreč grade velikanski nebotečnik, ki bo imel 200 nadstropij. V tej velikanski zgradbi bo vozilo 40 dvigal. Da so dobili prostor za tako orjaško hišo, so morali podreti 34 drugih velikih hiš, ki so doslej stale tam.

× **Nekronani kralj Laponske je umrl.** Med najbogatejšimi ljudmi na Laponskem je bil bogati lastnik velikih čred severnih jelenov. Mož se je pisal Nils Olsen-Sari in je daleč okoli slovel pod imenom »kralj Laponske«. Zdej je umrl star komaj 58 let. Svoj pridevek »kralj Laponske«, je po pravici nosil. Povsod namreč, kjerkoli je prebival, je uvedel pravo dvorno življenje. Nobene reči ni bolj ljubil kakor sprejemanje gostov, ki jim je kraljevsko stregel. Lansko leto je svojega sina poslal v London, da ga je zastopal pri kraljevem kronanju.

× **S samokolnicami bodo prepotovali svet.** V Avstraliji so štirje možje sklenili stavo, da bodo s samokolnico prepotovali ves svet. Le čez morje bodo seveda potovali na ladjah. Potovali pa bodo tako, da bodo vlekli samokolnice po en kilometer drug pred drugim.

Kako pomagati ponesrečenim živalim

To bi moral znati vsak kmečki gospodar, pa jih je vendar tako malo, ki to znajo. Njihova nevednost je kriva, da žival trpi da je za delo nesposobna in največkrat so gospodarji sami krivi, če žival pogine. Če bi se v boleznih in zdravljenju le malo poučili bi se mnogokrat obvarovali škode in bolno ali pa ponesrečeno žival ozdravili in si jo rešili.

Profesor za živinozdravstvo dr. Ferdo Kern je spisal knjigo »Prva pomoč ponesrečenim živalim« in ji dodal 96 slik, ki ponazorjujejo opis bolezni in zdravljenje. Kmečki gospodarji, živinorejci se v njej soočavajo s sestavo živalskega telesa in zdravili in obkladki. Nauče se iz nje masiranja, kako čistiti in obvezati rane. Nadalje po domače razpravlja o puščanju krvi, o poškodbah živali oteklinah, zlomu kosti, o koliki napenjanju, solnčarici, zastrupitvi izkuševanju itd. torej o rečeh, ki jih mora poznati vsak živinorejec. Ali ni pametnejše kupiti si to knjigo ki stane samo 23 Din, da boste mogli živalim pravočasno pomagati kakor pa odlašati in potem izgubiti žival ki stane mnogo več kakor pa ta knjiga. V vsaki hiši naj bi bila ta knjiga. Naročite jo pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Selenburgova ulica 3.

